EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 20.1.2025.
COM(2025) 8 final

IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU, EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA

o napretku postignutom u Europskoj uniji u suzbijanju trgovine ljudima (peto izvješće)

{SWD(2025) 4 final}

1. UVOD

Trgovina ljudima je kazneno djelo koje uništava živote pojedinaca i uskraćuje im dostojanstvo, slobodu i temeljna prava. Prema podacima Europola među kriminalnim mrežama koje predstavljaju najveću prijetnju njih 55 bavi se trgovinom ljudima kao glavnom ili jednom od glavnih djelatnosti[1]. Globalno izvješće o trgovini ljudima za 2024.[2] pokazalo je da 74 % trgovaca ljudima djeluje u skupinama i mrežama koje su neformalno povezane u poslovno-kriminalnom odnosu ili kao strukturirane zločinačke organizacije, iz čega proizlazi da su zločinačka udruženja najčešći organizatori trgovine ljudima. Trgovina ljudima ujedno je često povezana s drugim kaznenim djelima, kao što su trgovina drogom, krijumčarenje migranata, organizirani kriminal u vezi s imovinom, pranje novca i krivotvorenje isprava.

Trgovina ljudima druga je najraširenija nezakonita djelatnost na svijetu[3]. Procjenjuje se da na svjetskoj razini trgovci ljudima od prisilnog rada žrtava godišnje zarade 236 milijardi USD, što čini gotovo 10 000 USD dobiti po žrtvi. Najveću zaradu donosi iskorištavanje žrtava u Europi i središnjoj Aziji, gdje godišnja dobit iznosi 20 000 USD po žrtvi[4]. Iako je **dobit visoka** i povećala se za 37 % od 2014., **rizici za počinitelje i dalje su niski**.

Veliki problem koji se pojavio zbog pandemije bolesti COVID-19 i koji se nakon nje dodatno pogoršao jest **premještanje trgovine ljudima u digitalni prostor**. I dalje su prisutne poteškoće u **otkrivanju žrtava i njihovu upućivanju** na usluge pomoći i podrške.

Pravni okvir EU-a za suzbijanje trgovine ljudima temelji se na **Direktivi o suzbijanju trgovanja ljudima**[5], koja je **izmijenjena Direktivom (EU) 2024/1712**[6] (dalje u tekstu „izmijenjena Direktiva") i stupila je na snagu **14. srpnja 2024.** Izmjenama se uvode stroža pravila za borbu protiv trgovine ljudima i javnim tijelima pružaju se pouzdaniji alati za istragu i progon kaznenih djela. Uključeni su novi oblici iskorištavanja, a seksualno iskorištavanje na internetu postaje otegotna okolnost. Direktivom se predviđa i bolja podrška za žrtve te ona čini jednu od glavnih mjera predviđenih u **Strategiji EU-a za suzbijanje trgovine ljudima 2021. – 2025.**[7] (dalje u tekstu „Strategija"), koja uključuje sveobuhvatni pristup utemeljen na četiri stupa[8].

U skladu s člankom 20. Direktive Komisija svake dvije godine uz podršku koordinatora EU-a za suzbijanje trgovine ljudima izvješćuje o napretku ostvarenom u borbi protiv trgovine ljudima. Ovo izvješće temelji se na doprinosima država članica preko Mreže

---

[1] Decoding the EU's most threatening criminal networks | Europol (europa.eu).

[2] 2024 Global Report on Trafficking in Persons

[3] Za više informacija vidjeti The Global Organized Crime Index 2023 | Global Initiative.

[4] Za više informacija vidjeti Profits and poverty: The economics of forced labour | International Labour Organization (ilo.org).

[5] Direktiva 2011/36/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 5. travnja 2011. o sprečavanju i suzbijanju trgovanja ljudima i zaštiti njegovih žrtava (SL L 101, 15.4.2011., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2011/36/oj)

[6] Direktiva (EU) 2024/1712 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. lipnja 2024. o izmjeni Direktive 2011/36/EU o sprečavanju i suzbijanju trgovanja ljudima i zaštiti njegovih žrtava (SL L, 2024/1712, 24.6.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1712/oj).

[7] Strategija EU-a za suzbijanje trgovine ljudima 2021. – 2025.

[8] i. smanjenje potražnje koja potiče trgovinu ljudima, ii. razbijanje poslovnog modela trgovaca ljudima, iii. zaštita i osnaživanje žrtava i iv. promicanje međunarodne suradnje.

nacionalnih koordinatora i izvjestitelja EU-a, neovisnih tijela, agencija EU-a[9] i članova Platforme civilnog društva EU-a protiv trgovine ljudima te na drugim dokumentima agencija EU-a, institucija EU-a i međunarodnih organizacija.

U izvješću se i. utvrđuju glavna kretanja, ii. opisuju glavne mjere protiv trgovine ljudima od 2021. do 2024. i iii. daje analiza statističkih podataka za razdoblje 2021. – 2022., koja je uključena u radni dokument službi Komisije[10]. Podatke upotrijebljene u izvješću prikupio je Eurostat od svih država članica preko njihovih nacionalnih tijela za statistiku, a dostupni su u Eurostatovoj bazi podataka u kategoriji „Crime and criminal justice" (Kriminal i kazneno pravosuđe)[11].

2. KRETANJA U TRGOVINI LJUDIMA U EU-u

2.1. Žrtve (spol, dob, državljanstvo)

U izvještajnom razdoblju 2021. – 2022.[12] u EU-u je registrirano **17 248 žrtava trgovine ljudima**. Riječ je o **povećanju od 20,5 %** u odnosu na razdoblje 2019. – 2020. (kad je registrirano 14 311 žrtava)[13]. Samo 2022. broj registriranih žrtava iznosio je 10 093, što je povećanje od 41 % u odnosu na 2021. (kad ih je registrirano 7155) i najveća brojka još od 2013. To je vjerojatno posljedica opće informiranosti o trgovini ljudima. Usklađena višeagencijska nastojanja u državama članicama da se zaštite osobe koje bježe od vojne agresije na Ukrajinu dovela su do neočekivanog pozitivnog učinka na otkrivanje žrtava trgovine ljudima raznih državljanstava.

Kao i prethodnih godina **stvaran broj žrtava vjerojatno je znatno veći** od onog koji proizlazi iz dostavljenih podataka jer su u statistiku uključene samo žrtve koje postanu poznate jednom od registarskih tijela, a mnoge žrtve ostaju neotkrivene.

Trgovina ljudima i dalje je zločin sa **znatnom rodnom dimenzijom**. U razdoblju 2021. – 2022. čak 65 % svih žrtava u EU-u bile su žene i djevojčice[14]. Velika većina žrtava seksualnog iskorištavanja ženskog je roda (92 %). Od toga 68 % čine žene, a 24 % djevojčice. Muškarci čine većinu žrtava kojima se trguje radi izrabljivanja radne snage (70 %).

Građani EU-a činili su 46 %, a državljani trećih zemalja 54 % registriranih žrtava. Vidljiva je promjena u odnosu na razdoblje 2019. – 2020., kad su većinu registriranih žrtava činili građani EU-a (55 %). Žrtve trgovine ljudima gledano prema državljanstvu država članica EU-a najčešće su iz Rumunjske, Francuske, Mađarske, Bugarske i

[9] Europski institut za ravnopravnost spolova (EIGE), Agencija Europske unije za operativno upravljanje opsežnim informacijskim sustavima u području slobode, sigurnosti i pravde (eu-LISA), Agencija Europske unije za suradnju u kaznenom pravosuđu (Eurojust), Agencija Europske unije za suradnju tijela za izvršavanje zakonodavstva (Europol), Agencija Europske unije za temeljna prava (FRA), Agencija za europsku graničnu i obalnu stražu (Frontex), Agencija Europske unije za azil (EUAA) i Europsko nadzorno tijelo za rad (ELA).

[10] SWD(2025) 4.

[11] Eurostat od 2021. svake godine prikuplja podatke.

[12] Napomena: brojke su prilagođene kako bi odražavale samo poznate vrijednosti u skupu podataka, što znači da su isključene procjene i nepoznanice. Ta prilagodba osigurava točnost i pouzdanost prikazanih podataka. Sve nepodudarnosti između prethodnih izvješća i trenutačnih brojki posljedica su tog postupka prilagodbe.

[13] U 2022. zabilježeno je povećanje od 25 % na globalnoj razini u odnosu na 2019.

[14] Na svjetskoj razini zabilježen je isti trend – žene i djevojčice čine većinu žrtava trgovine ljudima, i to 61 % zabilježenih žrtava 2022.

Njemačke. Kad je riječ o trećim zemljama, žrtve su najčešće državljani Nigerije, Ukrajine, Maroka, Kolumbije i Kine. Od svih žrtava 34 % bili su državljani zemlje u kojoj su registrirani (unutarnja trgovina). Gotovo sve žrtve u Bugarskoj, Rumunjskoj, Mađarskoj, Slovačkoj i Latviji bile su državljani tih zemalja.

2.2. Trgovina ljudima u svrhu seksualnog iskorištavanja

Trgovina ljudima u svrhu **seksualnog iskorištavanja** ostala je **najzastupljeniji oblik iskorištavanja** u EU-u u razdoblju 2021. – 2022. (49 % žrtava), iako je vidljivo blago smanjenje (s 51 %).

Najčešći način vrbovanja mladih žena i djevojčica za seksualno iskorištavanje i dalje je bila metoda „zavodnika" (*lover boy*)[15]. Trgovci ljudima često stupaju u romantične odnose na internetu, navode žrtve da se emocionalno vežu za njih i na taj ih način namame radi iskorištavanja. Većina država članica i Europol potvrdili su da najveću ulogu u vrbovanju za seksualno iskorištavanje imaju društvene mreže, posebno aplikacije za upoznavanje, internetske stranice za eskort i stranice za odrasle.

Žrtve se vrbuju i iz trećih zemalja, pri čemu im se obećava zaposlenje, a nakon dolaska ih se prisiljava na prostituciju. Na primjer, trgovina Kineskinjama radi seksualnog iskorištavanja organizirana je putem decentraliziranih pozivnih centara koji posluju u nekim državama članicama EU-a i Kini. Pozivni centri djeluju kao središta za upravljanje internetskim oglašavanjem žrtava u različitim zemljama, zakazivanje termina i određivanje cijena seksualnih usluga te za prijenos novca članovima organizacije koji su zaduženi za pranje ostvarenih nezakonitih prihoda[16].

Povećanje broja žena i transrodnih osoba iz Latinske Amerike kojima se trguje radi seksualnog iskorištavanja zabilježeno je u više država članica[17] nego u prethodnom izvještajnom razdoblju. Prema podacima Europola žrtve iz Latinske Amerike ulaze u EU na raznim ulaznim točkama, ponekad iskorištavajući liberalizaciju viznog režima, a zatim ih se premješta na lokacije na kojima se odvija iskorištavanje. Na primjer, statistički podaci za 2022. za Poljsku pokazuju povećanje broja identificiranih žrtava trgovine ljudima iz Latinske Amerike za 476 % u odnosu na 2021. (uglavnom dolaze iz Kolumbije, Gvatemale, Venezuele, Meksika i Perua). U brojnim državama članicama[18] pojavljuju se i žrtve seksualnog iskorištavanja koje potječu iz supsaharskih zemalja, na primjer iz Nigerije, Demokratske Republike Konga, Kameruna, Somalije, Côte d'Ivoirea i Kenije.

2.3. Trgovina ljudima u svrhu izrabljivanja radne snage

Trgovina ljudima u svrhu **izrabljivanja radne snage** ostala je **drugi najzastupljeniji** oblik trgovine ljudima u EU-u u razdoblju 2021. – 2022. (37 % žrtava). U četiri države članice[19] to je najčešći oblik iskorištavanja. Broj žrtava izrabljivanja radne snage **povećao se za 51 %** u razdoblju 2021. – 2022. (5940) u odnosu na prethodno razdoblje (3940)[20]. U 2022. udjeli žrtava kojima se trguje radi seksualnog iskorištavanja i žrtava kojima se trguje

[15] Mađarska, Njemačka, Belgija, Austrija, Grčka, Bugarska, Eurojust, Europol, EMPACT.
[16] Za više informacija vidjeti First forensic sprint at Europol to speed up human trafficking investigations | Europol (europa.eu).
[17] Estonija, Belgija, Francuska, Grčka, Irska, Nizozemska, Portugal, Poljska, Malta, Španjolska i Europol.
[18] Austrija, Grčka, Irska, Latvija, Italija, Portugal, Švedska, Malta, Danska.
[19] Belgija, Latvija, Luksemburg i Portugal.
[20] Na globalnoj razini od 2019. do 2022. broj žrtava kojima se trgovalo radi izrabljivanja radne snage porastao je za 47 %.

radi izrabljivanja radne snage bili su jednaki (41 %). Većinu žrtava čine muškarci (70 %). U usporedbi s prethodnim razdobljem u razdoblju 2021. – 2022. registriran je gotovo isti udio žrtava koje su građani EU-a (46 %) i onih koje su državljani trećih zemalja (54 %)[21].

Brojne države članice i Europol istaknuli su da se vrbovanje provodi na internetu upotrebom lažnih oglasa za posao. Njemačka je primijetila da se metoda „zavodnika" koristi i za vrbovanje žrtava u svrhu izrabljivanja radne snage.

Sektori s visokim rizikom od izrabljivanja uključuju građevinarstvo, poljoprivredu, šumarstvo, preradu hrane, proizvodne linije, ugostiteljstvo, maloprodaju, autopraonice, usluge uljepšavanja i čišćenja, prijevoz i održavanje kućanstva[22]. Među nove sektore koji bi mogli postati visokorizični ubrajaju se, na primjer, usluge zdravstvene i osobne njege u kućanstvu i dostava paketa. U Portugalu i Belgiji kao posebno područje u kojem je zabilježeno izrabljivanje pojavio se nogometni sektor[23]. Mladi nogometaši namamljeni su obećanjem ugovora, prilika za razvoj i buduće nogometne karijere. Primili su vrlo malu ili nikakvu plaću, bili su prisiljeni raditi, boravili su u nesigurnim okolnostima nakon što im je oduzeta putovnica i nije im bilo dopušteno napustiti smještaj[24].

Dok su u građevinarstvu, preradi hrane i prijevozu u iskorištavanje uključena velika i srednja poduzeća, a iskorištavanjem može biti zahvaćen velik broj žrtava, usluge uljepšavanja, ugostiteljstvo i praonice često vode mala poduzeća, mikropoduzeća i obiteljska poduzeća te je broj žrtava manji. Velik broj žrtava u izvještajnom razdoblju bio je posljedica i određenih istaknutih istraga koje su dovele do znatnog broja potencijalnih žrtava, prvenstveno na gradilištu multinacionalnog kemijskog poduzeća u Belgiji[25] i u sektoru logistike pića u Njemačkoj, gdje je spašeno 555 potencijalnih žrtava[26].

Državljanstvo i profil žrtava uvelike ovise o sektoru u kojem se odvija izrabljivanje. Radnici iz Azije[27], sjeverne Afrike[28] i istočne Europe[29] uglavnom rade u građevinarstvu i poljoprivredi, dok radnici iz istočne Europe (Bjelarusa, Ukrajine i Poljske) u pravilu rade u sektoru prijevoza. Vijetnamke i Tajlanđanke žrtve su iskorištavanja u salonima za uljepšavanje i manikuru, a Indijke i žene iz određenih afričkih zemalja u sektoru kućne njege. Slučajevi dječjeg rada u EU-u najčešći su unutar obitelji ili u obiteljskim poduzećima. Djecu se iskorištava u ugostiteljstvu, poljoprivredi, građevinarstvu ili uslugama čišćenja. Brojna djeca pružaju i kućnu njegu starijim ili bolesnim članovima svojih obitelji[30].

Države članice navele su konkretne načine na koje se iskorištava sezonske radnike[31]. Žrtve se odvode na udaljene poljoprivredne lokacije na kojima žive i rade i plaćaju smještaj koji

[21] Za 5 % registriranih žrtava trgovine ljudima radi izrabljivanja radne snage pod državljanstvom je navedeno „ostalo".
[22] Europol.
[23] Slučaj El Dourado, Portugal i Corr. Bruxelles francophone, 4 novembre 2019, 69ème ch. (par défaut et appel). Voy. Myria, Rapport annuel Traite et trafic des êtres humains 2020, Derrière des portes closes, pp. 90-91 et le site internet de Myria (jurisprudence), Bruxelles, 27 juin 2022, 11ème ch.
[24] Kako bi se smanjio broj slučajeva trgovine ljudima u nogometnom sektoru, FIFA je 2022. provela reformu sustava transfera, koja uključuje izdavanje elektroničke putovnice u kojoj je navedena povijest transfera igrača od navršenih 12 godina.
[25] Rapport annuel d'évaluation 2023 | Traite et trafic des êtres humains (myria.be).
[26] BKA – Bundeslagebilder Menschenhandel – Bundeslagebild Menschenhandel und Ausbeutung 2022.
[27] Bangladeš, Pakistan, Turska, Nepal.
[28] Maroko.
[29] Ukrajina, Mađarska, Bugarska.
[30] Kinderarbeit – Fakten und Forderungen |terre des hommes (tdh.de).
[31] Austrija, Finska, Irska, Portugal, Švedska i Europol.

je u većini slučajeva nesiguran i prenapučen. Potpuno su ovisni o poslodavcima zbog nedostatka resursa i nepoznavanja jezika. Zbog ograničene dostupnosti i udaljenosti lokacija teško je provoditi inspekcije rada i otkriti žrtve[32].

Pojava izrabljivanja ne ovisi o veličini, dobiti i organizaciji poduzeća. Istrage su pokazale da trgovci ljudima djeluju vrlo sofisticirano u složenim poslovnim strukturama i specijaliziraju se za organizaciju vrbovanja, putovanja i smještaja na temelju osobnih isprava stotina ljudi koji potječu s gotovo svih kontinenata. Trgovina ljudima radi izrabljivanja radne snage često je isprepletena s drugim kaznenim djelima, kao što su utaja poreza i prijevara u sustavu socijalne sigurnosti, krivotvorenje isprava i teške povrede zakonodavstva o zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti. Organizirane kriminalne mreže žrtve kontroliraju i kombinacijom fizičkih ili psiholoških prijetnji i oduzimanja osobnih isprava i telefona. Većina žrtava ne govori jezik zemlje domaćina, nevoljko surađuje s vlastima i ne smatra se nužno žrtvama. Izrabljivači često prisiljavaju žrtve da otvore bankovne račune nad kojima zatim preuzimaju kontrolu kako bi pristupili plaćama i financijama žrtava[33].

2.4. Trgovina ljudima u svrhu ostalih oblika iskorištavanja

U izvještajnom razdoblju žrtve trgovine ljudima čija svrha nije bila seksualno iskorištavanje ni izrabljivanje radne snage **činile su 14 %** svih žrtava[34]. Takvi oblici iskorištavanja uključivali su prisilne kriminalne aktivnosti, prisilno prosjačenje, nezakonito odstranjivanje organa i „ostale" oblike.

Iako su žrtve **prisilnog kriminala** činile samo 3 % svih registriranih žrtava u EU-u u razdoblju 2021. – 2022., nekoliko je država članica[35] izvijestilo o porastu tog oblika iskorištavanja. Prisilni kriminal često uključuje krađu, sitni kriminal, džeparenje, krađu u trgovinama i prodaju droge. Države članice izvijestile su i o povećanju broja internetskih prijevara počinjenih u obliku prisilnog kriminala i o prijevarama u sustavu socijalne sigurnosti[36]. Izvijestile su i o tome da je porastao broj djece koju kriminalne skupine iskorištavaju za džeparenje, razbojništvo i prijenos droge[37]. Kriminalne skupine iskorištavaju mladiće u nepovoljnom položaju (uglavnom migrantskog podrijetla) za prijenos droga, rad na plantažama kanabisa, razbojništvo ili čak pucnjave i druga nasilna djela. Europol je u listopadu 2023. pomogao srpskoj policiji da razbije kriminalnu mrežu uključenu u trgovinu djecom radi prisilnog braka, prisilnog prosjačenja i prisilnog kriminala. Počinitelji i žrtve bili su članovi iste obitelji, a žrtve su imale od 5 do 17 godina. U istragu su bile uključene Austrija, Francuska i Njemačka[38].

Prisilno prosjačenje (2 %) oblik je iskorištavanja koji je i dalje prisutan u nekoliko država članica. U Portugalu je ono bilo treći glavni oblik iskorištavanja. Žrtve su uglavnom činili maloljetni državljani Rumunjske, Bugarske, Slovačke i Mađarske, uključujući pripadnike romske etničke skupine.

---

[32] Finska, Švedska, Portugal, Godišnje izvješće o sigurnosti za 2022.
[33] Europol.
[34] U razdoblju 2019. – 2020. ostali oblici iskorištavanja činili su 11 % slučajeva trgovine ljudima u EU-u.
[35] Na primjer Belgija, Cipar, Hrvatska, Latvija, Španjolska.
[36] Irska i Slovenija.
[37] Na primjer Estonija, Francuska.
[38] Za više informacija vidjeti Human trafficking ring exploiting children halted in Serbia | Europol (europa.eu).

Nekoliko država članica[39] izvijestilo je o slučajevima trgovine ljudima radi **prisilnih i lažnih brakova**, koji uključuju etničke manjine kao što su Romi i djecu (prvenstveno djevojčice) migrantskog podrijetla. Prisilni brakovi često su povezani i s raznim oblicima iskorištavanja, kao što su seksualno iskorištavanje, izrabljivanje radne snage ili prisilno prosjačenje[40].

Iskorištavanje zamjenskog majčinstva novi je oblik trgovine ljudima. Kriminalci iskorištavaju ranjive žene u svrhu iskorištavanja zamjenskog majčinstva. Posrednici (kao što su klinike za reproduktivno zdravlje) bave se organiziranim prekograničnim kriminalom radi ostvarivanja vrlo velike dobiti. Grčka policija zaustavila je organiziranu zločinačku skupinu koja je iskorištavala žene iz zemalja istočne Europe[41] za uklanjanje jajnih stanica i usluge zamjenskog majčinstva.

Bugarska, Grčka i Slovačka izvijestile su o sumnji u trgovinu ljudima u svrhu **odstranjivanja organa**, što je u okviru trgovine organima uključivalo i izrabljivačko uklanjanje stanica, tkiva i krvi. Osim toga, Grčka je uklanjanje jajnih stanica povezano s medicinski potpomognutom oplodnjom smatrala uklanjanjem organa. Taj oblik iskorištavanja činio je manje od 1 % registriranih slučajeva u EU-u u razdoblju 2021. – 2022.

2.5. Trgovina djecom

Trgovina djecom slojevit je oblik trgovine ljudima koji se brzo razvija i predstavlja ozbiljan oblik iskorištavanja ljudi, nasilja nad djecom, zlostavljanja djece i kršenja prava djece. U razdoblju 2021. – 2022. čak 81 % djece žrtava bili su građani EU-a (2401 dijete), a njih 88 % (2120 djece) iskorištavano je u državi članici čiji su državljani. Djeca žrtve činila su gotovo petinu svih registriranih žrtava u EU-u (19 %). Udio djece žrtava u razdoblju 2021. – 2022. smanjio se za 3 % u odnosu na njihov udio u razdoblju 2019. – 2020.[42]. Neke države članice izvješćuju o vrlo malenom broju djece žrtava[43]. Smanjenje broja registrirane djece žrtava može biti povezano s povećanjem seksualnog iskorištavanja na internetu, pri čemu mnoge žrtve ostaju skrivene. U nekim državama članicama djeca žrtve nisu registrirana kao žrtve trgovine ljudima kako bi im se pružila sveobuhvatnija podrška dostupna djeci. Stoga je stvarni broj djece žrtava iskorištavanja i dalje nepoznat i možda se nedovoljno prijavljuje. Žrtve općenito imaju slab društveni i obiteljski položaj. Često imaju manjak samopouzdanja i psihološke probleme, često eksperimentiraju s drogama i izloženi su kratkoročnim i dugoročnim fizičkim, mentalnim, psihološkim i drugim teškim poteškoćama u razvoju. Djeca u rezidencijalnoj ili institucionalnoj skrbi posebno su izložena riziku od trgovine ljudima.

Djecom se u EU-u trguje radi **svih oblika iskorištavanja**, uglavnom radi seksualnog iskorištavanja, ali i radi prisilnog kriminala, prisilnog prosjačenja, prisilnog braka i izrabljivanja radne snage[44]. Digitalizacija je dovela do zabrinjavajućeg porasta broja slučajeva maloljetne prostitucije koji dovode do trgovine ljudima. U brojnim se slučajevima radi o djeci koja su vrlo aktivna na društvenim mrežama i stranicama za

[39] Slovenija, Slovačka, Španjolska, Hrvatska, Latvija, Grčka i Litva.
[40] Grčka.
[41] Uglavnom Gruzija i Albanija.
[42] S druge strane, na globalnoj je razini broj otkrivene djece žrtava porastao za 31 % u 2022. u usporedbi s 2019.
[43] Belgija, Španjolska, Irska, Austrija.
[44] Europol i EMPACT, operativna aktivnost 2.8.

igranje videoigara na kojima privlače pozornost trgovaca ljudima. Iskorištavanje u obliku „džeparca” pojavilo se tijekom pandemije bolesti COVID-19, kad su trgovci ljudima na internetu nagovarali mlade djevojke da dopune džeparac prostitucijom, koja ih je dovela do seksualnog iskorištavanja. Taj je zločin postao toliko raširen u Njemačkoj da su mu tijela za izvršavanje zakonodavstva dala poseban naziv[45].

Slučaj s Trocadera (Francuska) primjer je u kojem je prvostupanjski sud priznao prisilni kriminal kao svrhu trgovine ljudima. Sedmorica alžirskih trgovaca ljudima stvorila su ovisnost o drogama kod 17 maloljetnika bez pratnje i prisiljavala ih da počine kaznena djela, uključujući krađu, na poznatom pariškom trgu Trocadero[46].

2.6. Trgovina ljudima u kontekstu migracija

U izvještajnom se razdoblju udio državljana trećih zemalja povećao i činio je većinu žrtava trgovine ljudima. U razdoblju 2021. – 2022. građani EU-a činili su 46 % registriranih žrtava, dok ih je **54 % imalo državljanstvo zemalja izvan EU-a**. Vidljiva je promjena u odnosu na razdoblje 2019. – 2020., kad su većinu registriranih žrtava činili građani EU-a (55 % žrtava bili su građani EU-a, a 45 % državljani trećih zemalja).

Državljanstvo i rod žrtava iz trećih zemalja uvelike ovise o obliku iskorištavanja. Dok su žrtve iz Nigerije, Kameruna, Kine i zemalja Latinske Amerike uglavnom žene i njima se trguje radi seksualnog iskorištavanja, žrtve iz Maroka, Bangladeša, Pakistana, Filipina, Alžira i Indije uglavnom su muškarci i izložene su izrabljivanju radne snage.

U proteklim godinama nasilne afričke kriminalne skupine navodno su prisiljavale na prostituciju velik broj žena i djevojčica iz Afrike koje su kao migrantice stigle u Cipar i zemlje jugoistočne Europe. Na primjer, Nigerijke, Kongoanke, Kamerunke i žene iz drugih afričkih zemalja stigle bi sa studentskim vizama na područje Cipra koje nije pod kontrolom vlade i prisiljavane su na prostituciju u privatnim stanovima, barovima i noćnim klubovima[47]. Slično tomu, žene iz Latinske Amerike i Ukrajine zakonito ulaze u EU radi kratkotrajnog boravka i bave se prostitucijom na temelju naizgled zakonitih ugovora, što često dovodi do iskorištavanja uz strog nadzor i ograničenu mogućnost napuštanja lokacije. Žrtve trgovine ljudima iz Kine i zemalja Latinske Amerike u države članice odredišta ne stižu samo izravno zračnim putem, već često dolaze i zapadnobalkanskom rutom[48].

Maloljetnici bez pratnje posebno su izloženi riziku od toga da postanu žrtve trgovaca ljudima. U razdoblju od 2018. do 2022. broj maloljetnika bez pratnje koji su stigli u Europu znatno se povećavao iz godine u godinu te je 2022. iznosio 15 928. Mreže za krijumčarenje i trgovinu ljudima u sjevernoj Africi i Afganistanu iskorištavaju mladiće iz Afganistana, Maroka, Alžira i Tunisa i prisiljavaju ih na prostituciju ili seksualno nasilje duž njihove migracijske rute prema EU-u. To iskorištavanje često se prenosi na društvenim mrežama radi ucjene, odnosno kako bi trgovci dobili novac od obitelji žrtava[49].

[45] 2022 Bundeslagebild des Menschenhandels (Bundeskriminalamt).
[46] L'Avis sur la traite à des fins de contrainte à commettre tout crime ou délit (A – 2024-2) (cncdh.fr).
[47] Doprinos Frontexa.
[48] Doprinos Europola.
[49] EMPACT, operativna aktivnost 2.8.

3. MJERE EU-a I DRŽAVA ČLANICA ZA SUZBIJANJE TRGOVINE LJUDIMA

3.1. Sveobuhvatan pristup suzbijanju trgovine ljudima

U izvještajnom razdoblju **pravne, financijske i operativne inicijative te inicijative politike** najavljene u četirima područjima Strategije EU-a za suzbijanje trgovine ljudima 2021. – 2025. znatno su napredovale, u tijeku su ili su već provedene. Jedna je od prioritetnih mjera Strategije EU-a bila evaluacija i **revizija Direktive 2011/36/EU**[50]. Komisija je ispravila njezine glavne nedostatke u zakonodavnom prijedlogu predstavljenom 19. prosinca 2022.[51], koji su suzakonodavci donijeli 13. lipnja 2024. i koji je stupio na snagu 14. srpnja 2024. Države članice morat će prenijeti i provesti nove odredbe do 15. srpnja 2026.

Komisija će uspostaviti **središnju bazu za suzbijanje trgovine ljudima**, koja će djelovati kao krovna platforma za potporu državama članicama u provedbi izmijenjene Direktive i Strategije, za razvoj smjernica, razmjenu najboljih primjera iz prakse i jačanje suradnje.

Prikupljanje i razmjena statističkih podataka s Komisijom (Eurostatom) postaju obvezni na temelju izmijenjene Direktive. Podaci omogućuju razumijevanje stanja i potrebnih mjera i pridonose pripremi prioriteta EU-a i nacionalnih prioriteta koji se uvrštavaju u **nacionalne strategije i akcijske planove**[52] te u **smjernice, protokole i postupke**[53] čija je svrha pomoći relevantnim dionicima u otkrivanju, identificiranju i zaštiti žrtava. Izmijenjena Direktiva uključuje i novu obvezu za države članice, a to je da svakih pet godina donesu i provedu **nacionalni akcijski plan za suzbijanje trgovine ljudima**.

Podaci pridonose i raspodjeli **financijskih resursa** za suzbijanje trgovine ljudima. Sredstva koja su se u izvještajnom razdoblju namjeravala dodijeliti iz Fonda za azil, migracije i integraciju (FAMI)[54] i Fonda za unutarnju sigurnost (FUS)[55] ukupno su iznosila otprilike 25 milijuna EUR za razdoblje 2021. – 2024[56]. Na primjer, od tih 25 milijuna EUR oko 3,8 milijuna EUR dodijeljeno je iz FUS-a za pet transnacionalnih mjera čija je svrha razbiti kriminalni poslovni model trgovaca ljudima jačanjem odgovora tijela za izvršavanje zakonodavstva i pravosudnih tijela na trgovinu ljudima, posebno kad je riječ o iskorištavanju djece i izrabljivanju radne snage[57]. Oko 4 milijuna EUR dodijeljeno je iz FAMI-ja za šest transnacionalnih projekata u području pomoći, podrške i integracije žrtava trgovine ljudima koje su državljani trećih zemalja.

---

[50] SWD(2022) 427 final

[51] Prijedlog Komisije Europskom parlamentu i Vijeću o izmjeni Direktive 2011/36/EU o sprečavanju i suzbijanju trgovanja ljudima i zaštiti njegovih žrtava (COM(2022) 732 final).

[52] Rumunjska, Francuska, Italija, Grčka, Slovenija, Češka, Nizozemska.

[53] Njemačka, Hrvatska, Grčka, Italija, Litva, Luksemburg, Latvija.

[54] FAMI – programi rada tematskog instrumenta za razdoblje 2021. – 2022. i razdoblje 2023. – 2025. dostupni su na internetskim stranicama GU-a HOME: https://home-affairs.ec.europa.eu/funding/asylum-migration-and-integration-funds/asylum-migration-and-integration-fund-2021-2027_en.

[55] FUS – programi rada tematskog instrumenta za razdoblje 2021. – 2022. i 2023. – 2025. dostupni su na internetskim stranicama GU-a HOME: https://home-affairs.ec.europa.eu/funding/internal-security-funds/internal-security-fund-2021-2027_en.

[56] Iznos od 25 milijuna EUR planirani je iznos, ali dodijeljeni iznos ili iznos preuzetih obveza mogao bi se razlikovati. Tim su iznosom obuhvaćene razne vrste mjera, tj. mjere Unije, posebne mjere i javna nabava.

[57] Popis bespovratnih sredstava EU-a koja se dodjeljuju iz FAMI-ja i FUS-a dostupan je na portalu EU-a za financiranje i natječaje, u odjeljku EU Funded projects (europa.eu).

S **operativnog** je stajališta borba protiv trgovine ljudima u potpunosti integrirana u Europsku multidisciplinarnu platformu za borbu protiv kaznenih djela (EMPACT), koja podržava multidisciplinarne mjere protiv deset prioritetnih područja kriminala koje je Vijeće utvrdilo u kontekstu trenutačnog ciklusa EMPACT-a[58]. Cilj joj je onesposobiti kriminalne mreže uključene u trgovine ljudima neovisno o vrsti iskorištavanja. U razdoblju 2022. – 2025. uz potporu agencija EU-a provodi se ukupno 70 operativnih aktivnosti u svrhu provedbe strateških ciljeva, među ostalim riječ je o zajedničkim istragama u području izrabljivanja radne snage i seksualnog iskorištavanja, prisilnog kriminala i trgovine djecom, financijskim istragama povezanima s trgovinom ljudima te prikupljanju i razmjeni operativnih i strateških informacija o trgovini ljudima.

Eurojust je podržao 66 zajedničkih istražnih timova u slučajevima trgovine ljudima[59]. Nekoliko država članica[60] izvijestilo je o sudjelovanju u zajedničkim istražnim timovima koje koordinira Eurojust, s državama članicama EU-a i zemljama izvan EU-a.

Naposljetku, za odgovor na trgovinu ljudima potreban je **koordinirani pristup koji uključuje više dionika**. Koordinacija na razini EU-a koju provodi koordinatorica EU-a za suzbijanje trgovine ljudima[61] pojačana je izmijenjenom Direktivom[62], kojom se izričito predviđa koordinacija s nacionalnim koordinatorima za suzbijanje trgovine ljudima, neovisnim tijelima, agencijama EU-a i relevantnim organizacijama civilnog društva aktivnima u tom području.

Izmijenjena Direktiva sadržava odredbe o koordinaciji i na nacionalnoj razini. Njome se uvodi obveza uspostavljanja funkcije **nacionalnih koordinatora za suzbijanje trgovine ljudima** i osiguravanja dostatnih sredstava tim koordinatorima te se opisuju njihove zadaće[63]. Nadalje, države članice potiče se da uspostave **neovisna nacionalna tijela** za praćenje provedbe i učinka mjera za suzbijanje trgovine ljudima. Na primjer, Njemačka je imenovala Njemački institut za ljudska prava neovisnim nacionalnim izvjestiteljem za borbu protiv trgovine ljudima, čime je broj nacionalnih izvjestitelja u EU-u porastao na 16[64].

3.2. Sprečavanje trgovine ljudima

3.2.1. Smanjenje potražnje kojom se potiče to kazneno djelo

Potražnja potiče sve oblike iskorištavanja ljudi u nepovoljnom položaju i situacije u kojima trgovci ljudima ostvaruju korist na njihovu štetu. Neke države članice uvele su **zakonodavne promjene** kojima su kriminalizirale korištenje seksualnih usluga ili bilo

[58] Zaključci Vijeća o utvrđivanju prioriteta EU-a za borbu protiv teškog i organiziranog kriminala za EMPACT u razdoblju od 2022. do 2025., https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8665-2021-INIT/hr/pdf. Vidjeti i EU Policy Cycle – EMPACT | Europol (europa.eu).
[59] Za više informacija vidjeti Joint investigation teams | Eurojust | European Union Agency for Criminal Justice Cooperation (europa.eu).
[60] Bugarska, Finska, Njemačka, Mađarska, Italija, Litva, Irska, Malta, Španjolska i Rumunjska, Slovačka i Slovenija.
[61] EU Anti-Trafficking Coordinator – European Commission (europa.eu).
[62] Članak 20. Direktive (EU) 2024/1712.
[63] Članak 19. Direktive (EU) 2024/1712.
[64] Belgija, Češka, Finska, Francuska, Grčka, Irska, Latvija, Litva, Luksemburg, Nizozemska, Njemačka, Portugal, Rumunjska, Slovačka, Španjolska, Švedska.

kojih usluga koje pružaju žrtve trgovine ljudima[65], dok su druge države članice raspravljale o takvoj kriminalizaciji.

U 2022. četiri države članice izvijestile su o ukupno 51 osumnjičenoj osobi i osam kaznenih progona povezanih s korištenjem usluga žrtava. U izvještajnom razdoblju Cipar je izvijestio o tome da je jedan korisnik osuđen na tri godine zatvora za kazneno djelo primanja seksualnih usluga od žrtve trgovine ljudima, dok je Mađarska izvijestila o jednoj osuđujućoj presudi za iskorištavanje djece radi prostitucije.

Kako bi se razvio koherentan odgovor politika u rješavanju pitanja potražnje koja potiče trgovinu ljudima i kako bi se dodatno ojačali i uskladili napori kaznenog pravosuđa u svim državama članicama, izmijenjenom Direktivom države članice obvezuje se na to da **kriminaliziraju svjesno korištenje usluga iskorištavanih žrtava**[66]. U uvodnim izjavama izmijenjene Direktive pružaju se smjernice s pokazateljima za utvrđivanje „svjesnosti" korištenja tih usluga na temelju objektivnih i činjeničnih okolnosti[67]. Direktiva obuhvaća sve oblike iskorištavanja u kojima uslugu pruža žrtva trgovine ljudima. Međutim, ne primjenjuje se na kupce koji kupuju robu koju su proizvele žrtve trgovine ljudima.

3.2.2. Preventivne mjere usmjerene na pravne osobe

Na razini EU-a doneseno je nekoliko zakonodavnih mjera kojima je cilj povećati odgovornost poduzeća, uključujući internetske platforme, u smanjenju potražnje za trgovinom ljudima i otkrivanju potencijalnih slučajeva trgovine ljudima u njihovim aktivnostima i lancima opskrbe.

Akt o digitalnim uslugama[68], donesen 19. listopada 2022., pridonijet će otkrivanju, praćenju i uklanjanju internetskog sadržaja povezanog s trgovinom ljudima[69]. Komisija je odredila „vrlo velike internetske platforme" i „vrlo velike internetske tražilice", uključujući četiri internetske stranice za odrasle[70], koje podliježu strogim obvezama u pogledu utvrđivanja, procjene i smanjenja sistemskih rizika te obvezama u pogledu primjene mjera transparentnosti, dostupnih alata za izvješćivanje i mehanizama za podnošenje pritužbi. Osim toga, sve internetske platforme i tražilice moraju uspostaviti odgovarajuće mjere kako bi osigurale visoku razinu privatnosti, sigurnosti i zaštite maloljetnika i obavijestiti tijela za izvršavanje zakonodavstva o nezakonitom sadržaju ako sumnjaju u počinjenje kaznenog djela. Osim toga, **izmijenjenom Direktivom o suzbijanju trgovanja ljudima** seksualno iskorištavanje počinjeno ili olakšano s pomoću informacijskih i komunikacijskih tehnologija postalo je **otegotna okolnost** koja može dovesti do većih kazni, uzimajući u obzir pogoršanje kaznenog djela počinjenog s pomoću tih tehnologija i mogući dugoročni učinak na žrtve.

Direktiva o dužnoj pažnji za održivo poslovanje[71] od 13. lipnja 2024. dopunjuje Direktivu 2011/36/EU. Njome se utvrđuje horizontalni okvir za poticanje poduzeća i

[65] Mađarska, Njemačka, Nizozemska.
[66] Članak 18.a Direktive (EU) 2024/1712.
[67] Uvodna izjava 27. Direktive (EU) 2024/1712.
[68] Uredba (EU) 2022/2065 Europskog parlamenta i Vijeća od 19. listopada 2022. o jedinstvenom tržištu digitalnih usluga i izmjeni Direktive 2000/31/EZ (Akt o digitalnim uslugama) (SL L 277, 27.10.2022., str. 1., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj).
[69] Uvodna izjava 56. Akta o digitalnim uslugama.
[70] Pornhub, Stripchat, XVideos i XNXX.
[71] Direktiva (EU) 2024/1760 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. lipnja 2024. o dužnoj pažnji za održivo poslovanje i izmjeni Direktive (EU) 2019/1937 te Uredbe (EU) 2023/2859 (Tekst značajan za EGP) (SL L, 2024/1760, 5.7.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1760/oj).

njihovih podugovaratelja koji djeluju na jedinstvenom tržištu da u okviru svojeg poslovanja i lanaca opskrbe poštuju ljudska prava i okoliš. Poduzeća koja su obuhvaćena područjem primjene Direktive moraju utvrđivati, sprečavati, ublažavati i snositi odgovornost za svoje negativne učinke na ljudska prava i okoliš, uključujući trgovinu ljudima.

Uredba o zabrani stavljanja na tržište Unije proizvoda koji su dobiveni prisilnim radom[72] donesena je 27. studenog 2024. Uredba obuhvaća domaće i uvezene proizvode proizvedene prisilnim radom. Na temelju međunarodnih standarda i kao dopuna postojećim horizontalnim i sektorskim inicijativama EU-a, posebno obvezi dužne pažnje i obvezi transparentnosti, očekuje se da će se Uredbom utvrditi zabrana koja se podupire čvrstim okvirom za kazneni progon utemeljenim na riziku.

Komisija je u listopadu 2023. predstavila **plan EU-a za borbu protiv trgovine drogom i organiziranog kriminala**[73], u kojem je predložila 17 operativnih aktivnosti u okviru četiri stupa, od kojih se jedan odnosi na sprečavanje kriminala. U tom se kontekstu u planu kao prioritet određuje promicanje mjera za sprečavanje kriminalnih mreža da vrbuju mlade i djecu jer te mreže, uključujući trgovce ljudima, iskorištavaju ranjive mlade osobe ili čak djecu za obavljanje kriminalnih aktivnosti, a posebno za trgovinu drogom[74]. Na nacionalnoj razini države članice već su poduzele mjere kojima se poduzeća obvezuju na provedbu dužne pažnje u cijelom lancu opskrbe radi otkrivanja i sprečavanja potencijalnog izrabljivanja radne snage[75]. Neke države članice pridržavale su se ili ažurirale[76] Smjernice OECD-a za multinacionalna poduzeća o odgovornom poslovnom ponašanju ili su uključile posebne odredbe o tom pitanju u svoje nacionalne akcijske planove za suzbijanje trgovine ljudima[77]. Neke države članice[78] organizirale su konferencije i tečajeve osposobljavanja za poduzeća na temu korporativne dužne pažnje, dok su druge donijele stroža pravila u području kažnjavanja poduzeća za izrabljivačko ponašanje[79] ili objavile internetske smjernice o tome kako smanjiti rizik od izrabljivanja radne snage[80].

Kad je riječ o kaznenim djelima izrabljivanja radne snage, Francuska je uspostavila „crnu listu", tj. na posebnim internetskim stranicama Ministarstva rada[81] objavljuje popis pravomoćnih sudskih odluka kojima se pravnoj osobi izriče osuđujuća presuda.

3.2.3. Informativne kampanje

Na Europski dan borbe protiv trgovine ljudima, 18. listopada 2023., Europska komisija pokrenula je **kampanju „End human trafficking. Break the invisible chain"** (Zaustaviti

[72] Uredba (EU) 2024/3015 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. studenog 2024. o zabrani proizvoda nastalih prisilnim radom na tržištu Unije i izmjeni Direktive (EU) 2019/1937 (SL L, 2024/3015, 12.12.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/3015/oj).
[73] EU Roadmap to fight drug trafficking and organised crime (europa.eu).
[74] EUROPSKA KONFERENCIJA O SPREČAVANJU KRIMINALA 2024. | EUCPN bavila se temom iskorištavanja mladih u kriminalne svrhe, posebno radi trgovine drogom.
[75] U Njemačkoj je Zakon o korporativnoj dužnoj pažnji u lancima opskrbe stupio na snagu 1. siječnja 2023. Irska radi na donošenju sličnog zakonodavstva. Osim toga, Njemačka je u okviru Njemačke trgovinske i industrijske komore uspostavila centar za podršku koji poduzećima s poslovnim nastanom u Njemačkoj redovito pruža informacije o riziku od izrabljivanja radne snage, prisilnog rada i trgovine ljudima.
[76] Češka, Finska.
[77] Slovenija.
[78] Bugarska, Finska, Poljska.
[79] Bugarska.
[80] Danska.
[81] Popis osuđenih osoba (travail-emploi.gouv.fr).

trgovinu ljudima. Prekinuti nevidljivi lanac)[82]. Svrha je kampanje informirati javnost o trgovini ljudima, među ostalim o seksualnom iskorištavanju i izrabljivanju radne snage. U prvoj fazi Komisija je izradila stranicu kampanje na kojoj je na raspolaganje stavila internetski videozapis i materijale na svim službenim jezicima koje svi mogu slobodno koristiti. Druga je faza u pripremi. Posebna pozornost posvetit će se državama članicama u kojima je broj žrtava najveći i uključuje različite oblike trgovine ljudima[83].

I agencije EU-a sudjelovale su u informiranju javnosti tijekom izvještajnog razdoblja. Europol je objavio vodič o tome kako ne nasjesti na prijevaru „zavodnika"[84], dok je Europsko nadzorno tijelo za rad (ELA) izradilo videozapis i letke[85] kako bi informiralo javnost o rizicima od trgovine ljudima radi izrabljivanja radne snage i time istaknulo potporu koju pruža provedbi primjenjivog radnog prava EU-a koordinacijom usklađenih i zajedničkih inspekcija.

Države članice[86] provele su informativne kampanje o trgovini ljudima putem društvenih mreža, videozapisa, letaka, plakata, medija te, među ostalim, u školama. Neke države članice[87] provele su informativne kampanje o radničkim pravima i sigurnim mogućnostima za rad, kao i o rizicima trgovine ljudima radi izrabljivanja radne snage u raznim sektorima. Nekoliko država članica[88] pokrenulo je informativne kampanje usmjerene na klijente na društvenim mrežama, stranicama za upoznavanje i platformama za oglašavanje seksualnih usluga. Na primjer, Rumunjska je pokrenula međunarodnu preventivnu kampanju pod nazivom „Without clients, there's no trafficking!" (Bez klijenata nema trgovine ljudima), koju je provela u suradnji s rumunjskom i španjolskom policijom. Slovačka se posebno obratila romskoj zajednici na romskom jeziku kako bi njezine pripadnike informirala o rizicima od sklapanja prisilnog braka.

U kontekstu Olimpijskih i Paraolimpijskih igara u održanih Parizu 2024. francusko međuministarsko tijelo za zaštitu žena od nasilja i borbu protiv trgovine ljudima (MIPROF) poduzelo je sveobuhvatne mjere za sprečavanje trgovine ljudima, uključujući: i. osposobljavanje u suradnji s Nacionalnom pravosudnom školom u svrhu obrazovanja svih osoba koje stupaju u kontakt s potencijalnim žrtvama kako bi bile dobro informirane i spremne djelovati, ii. suradnju s privatnim sektorom, posebno s platformama za kratkoročno iznajmljivanje smještaja i prijevozničkim poduzećima[89], radi informiranja o rizicima i oblicima trgovine ljudima i senzibiliziranja o dužnoj pažnji, iii. komunikacijsku informativnu kampanju za strane turiste o rizicima trgovine ljudima[90].

---

[82] Zaustaviti trgovinu ljudima. Prekinuti nevidljivi lanac – Europska komisija (europa.eu). Kampanja ima sljedeće ciljeve: i. educirati javnost o tome kako prepoznati i prijaviti trgovinu ljudima i odvratiti je od korištenja usluga koje pružaju žrtve trgovine ljudima, ii. skrenuti potencijalnim žrtvama pozornost na opasnosti i rizike od trgovine ljudima i spriječiti ih da postanu žrtve, iii. informirati poslodavce o trgovini ljudima i odvratiti ih od zapošljavanja osoba koje su žrtve trgovine ljudima i iv. informirati žrtve trgovine ljudima o njihovim pravima i dostupnoj pomoći.

[83] Bugarska, Španjolska, Francuska, Mađarska, Italija i Nizozemska.

[84] How not to fall for the lover boy scam | Europol (europa.eu).

[85] Road to fair transport | European Labour Authority (europa.eu), EU for fair construction | European Labour Authority (europa.eu), Rights for all seasons | European Labour Authority (europa.eu).

[86] Belgija, Bugarska, Finska, Hrvatska, Latvija, Luksemburg, Mađarska, Malta, Nizozemska, Portugal, Rumunjska i Španjolska.

[87] Austrija, Bugarska, Cipar, Danska, Grčka, Hrvatska, Irska, Italija, Nizozemska, Poljska i Španjolska.

[88] Rumunjska, Mađarska, Španjolska, Švedska, Irska, Rumunjska, Poljska.

[89] Airbnb, Gîtes de France, AirFrance, Vinci, Volotea.

[90] Informativna kampanja: borba protiv kupnje seksualnih usluga i trgovine ljudima tijekom Olimpijskih i Paraolimpijskih igara u Parizu 2024. | Rodna ravnopravnost (egalite-femmes-hommes.gouv.fr).

3.2.4. Osposobljavanje

Specijalizirano osposobljavanje dodatno se potiče izmijenjenom Direktivom, koja državama članicama nalaže da promiču redovito i specijalizirano osposobljavanje stručnjaka koji bi mogli doći u kontakt s potencijalnim žrtvama trgovine ljudima kako bi mogli sprečavati i suzbijati trgovinu ljudima i omogućiti da se izbjegne sekundarna viktimizaciju. U izvještajnom razdoblju države članice ponudile su čitav niz aktivnosti osposobljavanja raznim dionicima, što uključuje tijela za izvršavanje zakonodavstva i pravosudna tijela, službenike graničnog nadzora, službenike za imigraciju i azil, zdravstvene djelatnike, socijalne radnike, inspektore za socijalna prava i inspektore rada, konzularno osoblje, osoblje u općinskim vlastima i zrakoplovno osoblje, kako bi im omogućile da otkriju slučajeve trgovine ljudima te identificiraju potencijalne žrtve, provedu razgovore s njima i obavijeste ih o mjerama potpore i sustavima upućivanja.

Na razini EU-a nekoliko je agencija EU-a razvilo ciljane aktivnosti osposobljavanja. Agencija Europske unije za osposobljavanje u području izvršavanja zakonodavstva (CEPOL) nastavila je provoditi aktivnosti osposobljavanja kako bi potaknula razvoj mreže kaznenih istražitelja u svim državama članicama EU-a i izravno povećala učinkovitost prekogranične operativne suradnje. Višedimenzionalne aktivnosti osposobljavanja obuhvaćaju glavne aspekte kriminalistike povezane sa suzbijanjem trgovine ljudima, posebno seksualnog iskorištavanja, uključujući trgovinu ljudima na internetu i izrabljivanje radne snage, kao i primjenu posebnih istražnih tehnika i provedbu financijskih i internetskih istraga. I ELA je provela nekoliko modula osposobljavanja te je izradila priručnike za osposobljavanje inspektora rada na temu izrabljivanja radne snage. Agencija Europske unije za temeljna prava (FRA) izradila je priručnik za osposobljavanje inspektora rada i drugih tijela za inspekciju radnih mjesta s težištem na zaštitnim standardima prava EU-a kojima se štite prava radnika iz trećih zemalja, uključujući sezonske radnike, radnike migrante s privremenim dozvolama i migrante u nezakonitoj situaciji[91].

Europska mreža za pravosudno osposobljavanje (EJTN)[92] ponudila je tečajeve osposobljavanja za suce i tužitelje o pravosudnim aspektima izrabljivanja radne snage i specifičnostima takvih predmeta u kaznenim postupcima.

CEPOL, ELA i EJTN udružili su se i kako bi provodili intervencije osposobljavanja u kojima su u prvom planu zaštita žrtava i temeljna prava.

3.3. Razbijanje kriminalnog poslovnog modela trgovaca ljudima

3.3.1. Istrage

Trgovinom ljudima bave se velike organizirane zločinačke skupine, ali i manje mreže ili čak pojedinci. U svojem izvješću o kriminalnim mrežama u EU-u koje predstavljaju najveću prijetnju[93] Europol je utvrdio da je seksualno iskorištavanje jedina i glavna djelatnost 18 kriminalnih mreža, izrabljivanje radne snage 13 mreža[94], a drugi oblici trgovine ljudima pet mreža. Brojne kriminalne mreže kombiniraju trgovinu ljudima s drugim kaznenim djelima, kao što su trgovina drogom, organizirani kriminal u vezi s

[91] How workplace inspectors can protect third-country workers' rights – Training manual
[92] European Judicial Training Network (EJTN).
[93] Decoding the EU's most threatening criminal networks | Europol (europa.eu).
[94] Kriminalne mreže koje se bave trgovinom ljudima radi izrabljivanja radne snage uglavnom djeluju u Njemačkoj, Nizozemskoj, Poljskoj i Ukrajini. Žrtve mreža koje se bave tim oblikom trgovine najčešće imaju gruzijsko, rumunjsko, rusko, ukrajinsko i uzbekistansko državljanstvo.

imovinom, krivotvorenje isprava i prijevare povezane s identitetom te krijumčarenje migranata. Operativnim aktivnostima utvrđenima u **planu EU-a za borbu protiv trgovine drogom i organiziranog kriminala**[95] nastoje se suzbiti te visokorizične kriminalne mreže, što uključuje mreže koje se bave trgovinom ljudima.

Kako bi se odgovorilo na druga nova kretanja, **izmijenjenom Direktivom** uvode se razni noviteti čiji je cilj kriminalizacija **novih oblika trgovine ljudima**, određivanje strožih kazni i povećanje stručnosti i sposobnosti tijela za izvršavanje zakonodavstva i kazneni progon u državama članicama. Iskorištavanje zamjenskog majčinstva, prisilnog braka i nezakonitog posvajanja izričito se spominju kao oblici iskorištavanja koji se mogu smatrati trgovinom ljudima ako su ispunjeni drugi elementi definicije (ponašanje i sredstva).

Suradnja tijela za izvršavanje zakonodavstva na nacionalnoj razini i na razini EU-a i dalje je bila intenzivna u razdoblju 2021. – 2024.[96], što je vidljivo iz kontinuiranog **povećanja** ukupnog broja **pojedinaca osumnjičenih** za trgovinu ljudima **od 16 %** u odnosu na prethodno izvještajno razdoblje[97]. Udio građana EU-a činio je 72 % svih osumnjičenih koji su registrirani u EU-u 2022.

Trgovina ljudima jedan je od prioriteta **Europske multidisciplinarne platforme za borbu protiv kaznenih djela (EMPACT)**. Europska multidisciplinarna platforma za borbu protiv trgovine ljudima (EMPACT THB) 2024. obuhvaća 22 operativne aktivnosti. Operativne aktivnosti EMPACT-a koje su provedene 2023. bile su vrlo uspješne i njihovi su se ishodi kontinuirano poboljšavali u smislu sve većeg broja dana zajedničkog djelovanja, operativnih radnih skupina i operativnih rezultata, a konkretno su dovele do identifikacije 7536 (potencijalnih) žrtava i više od 5000 osumnjičenih te do pokretanja 103 financijske istrage i zapljene 4 108 670 EUR[98].

EMPACT je podržao i inovativne pristupe **digitalnim istragama**, konkretno u obliku **hakatona** koji su pridonijeli utvrđivanju internetskih platformi na kojima se odvilo seksualno iskorištavanje ili izrabljivanje radne snage i pomogli državama članicama da analiziraju veliku količinu digitalnih podataka iz medija zaplijenjenih u okviru istraga. U toj je aktivnosti najprije sudjelovalo 20 zemalja 2022., zatim 26 zemalja 2023. i 27 zemalja 2024., uključujući partnere iz susjednih zemalja koje nisu članice EU-a[99]. Zahvaljujući hakatonima uspostavljen je strukturirani pristup internetskoj dimenziji trgovine ljudima, od vrbovanja na temelju identifikacije potencijalnih žrtava i njihova iskorištavanja do otkrivanja trgovaca ljudima i kriminalnih skupina. Hakatoni su se pokazali vrlo korisnima jer se nakon njih promet na provjerenim internetskim stranicama znatno smanjio.

Hakatoni su ključni za upoznavanje stručnjaka za suzbijanje trgovine ljudima u državama članicama s digitalnim alatima koje mogu koristiti u svakodnevnom radu. Države članice[100] donijele su razne strategije za otkrivanje i istraživanje slučajeva trgovine ljudima koji su omogućeni upotrebom tehnologije. To uključuje nadziranje interneta (dijela mreže koji je dostupan uobičajenim tražilicama i skrivenog dijela) u kombinaciji s analizom obavještajnih podataka iz otvorenih izvora u stvarnom vremenu, uvođenje alata za

[95] Plan EU-a za borbu protiv trgovine drogom i organiziranog kriminala (europa.eu).
[96] Europol je 2023. podržao 80 operativnih sastanaka, 23 dana zajedničkog operativnog djelovanja i dvije operativne radne skupine.
[97] U razdoblju 2021. – 2022. registrirano je 17 711 osumnjičenih, u odnosu na njih 15 214 u razdoblju 2019. – 2020. i 11 788 u razdoblju 2017. – 2018.
[98] empact-factsheets-2023.pdf (europa.eu).
[99] Ukrajina, Moldova, Albanija, Ujedinjena Kraljevina, Kosovo, Srbija.
[100] Irska, Španjolska, Francuska, Hrvatska i Nizozemska.

automatsko prikupljanje podataka na internetu i tajne operacije, ali i sklapanje javno-privatnih partnerstva s pružateljima internetskih stranica za odrasle i poduzećima za kratkoročno iznajmljivanje smještaja[101].

Na europskoj razini radilo se i na poboljšanju primjene **financijskih istraga**. U okviru EMPACT-a države članice izradile su u suradnji s Europolom priručnik za financijske istrage u istragama trgovine ljudima. Nadalje, Europolovo javno-privatno financijsko-obavještajno partnerstvo (EFIPPP) pokrenulo je područje rada za razvoj pokazatelja za automatsko praćenje transakcija[102]. Iako se oduzimanje imovine povećalo, Europol smatra da je nedostatak sveobuhvatnih financijskih podataka povezanih s kaznenim djelima trgovine ljudima veliki nedostatak u obavještajnim podacima. Kako bi se riješio taj problem, tijela za izvršavanje zakonodavstva moraju poboljšati svoje razumijevanje i unaprijediti međunarodnu suradnju, ulagati u specijalizirane resurse i informirati financijske institucije i zajednice[103]. Na nacionalnoj razini države članice izvijestile su o jačoj suradnji s financijskim sektorom zahvaljujući utvrđivanju pokazatelja u području trgovine ljudima, sklapanju javno-privatnih partnerstava ili redovitijoj suradnji[104].

Kad je riječ o razini EU-a, kako bi se spriječilo **izrabljivanje radne snage i otkrili lažni oglasi za posao**, Europol je objavio vodič u kojem se objašnjavaju najčešći pokazatelji[105]. ELA je podržala tijela nadzorna tijela za rad država članica u provedbi prekograničnih, usklađenih i zajedničkih inspekcija rada u suradnji s tijelima za izvršavanje zakona kako bi se riješio problem neprijavljenog rada. Dvije operativne aktivnosti EMPACT-a bile su usmjerene isključivo na izrabljivanje radne snage, posebno na podršku žrtvama i poljoprivredu kao visokorizičan sektor.

Direktivom (EU) 2024/1260 od 24. travnja 2024. o povratu i oduzimanju imovine[106] jačaju se kapaciteti policije, tužitelja i sudaca za praćenje i oduzimanje dobiti koju organizirane zločinačke skupine ostvaruju nezakonitim aktivnostima, uključujući trgovinu ljudima. Direktivom će se ojačati i prekogranična policijska suradnja jer će pokretanje istraga radi praćenja imovine u slučajevima organiziranog kriminala postati obvezno. Sudovima će se dati veće mogućnosti za oduzimanje nezakonite imovine, među ostalim mogućnost oduzimanja bogatstva neobjašnjenog podrijetla bez osuđujuće presude ako sud smatra da je predmetna imovina stečena kažnjivim postupanjem. Sve bi to trebalo omogućiti razbijanje poslovnog modela i struktura organiziranih zločinačkih skupina te sprečavanje daljnjih kriminalnih aktivnosti.

Obnovljeni **Schengenski informacijski sustav (SIS)**[107] počeo je s radom 7. ožujka 2023.[108] i u njega su uvedene nove kategorije upozorenja, među kojima su i

[101] Austrija, Mađarska, Njemačka, Švedska, Poljska, Finska, Hrvatska, Slovačka
[102] Početna stranica EFIPPP-a – EFIPPP.
[103] Doprinos Europola.
[104] Projekt Helena u Mađarskoj, Danskoj, Belgiji, Austriji.
[105] How to spot fake job adverts | Europol (europa.eu).
[106] Direktiva (EU) 2024/1260 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. travnja 2024. o povratu i oduzimanju imovine (SL L, 2024/1260, 2.5.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1260/oj).
[107] Schengenski informacijski sustav – Europska komisija (europa.eu).
[108] Provedbena odluka Komisije (EU) 2023/201 od 30. siječnja 2023. o utvrđivanju datuma početka rada Schengenskog informacijskog sustava u skladu s Uredbom (EU) 2018/1861 Europskog parlamenta i Vijeća i Uredbom (EU) 2018/1862 Europskog parlamenta i Vijeća (SL L 27, 31.1.2023., str. 29., ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2023/201/oj).

takozvana „preventivna upozorenja" o ranjivim osobama koje treba spriječiti da putuju[109]. Upozorenja o ranjivim osobama starije dobi i djeci unose se u SIS nakon odluke nadležnih nacionalnih tijela, uključujući pravosudna tijela. Ako su ranjiva osoba starije dobi ili dijete izloženi riziku od toga da postanu žrtva trgovine ljudima, njihovo putovanje može se spriječiti i takvu osobu treba staviti pod zaštitu. Još je jedna važna značajka SIS-a dodavanje novih vrsta biometrijskih podataka (kao što su otisci dlanova i prstiju i uzorci DNK-a povezani s nestalim osobama) kako bi se lakše pronašle i identificirale osobe unesene u sustav[110].

Naposljetku, unatoč pojačanoj prekograničnoj suradnji i sudjelovanju Europola u određenim složenijim istragama 2021. i 2022., postoji znatna razlika između statističkih podataka Europola i službenih statističkih podataka Eurostata, posebno u pogledu broja, dobi i državljanstva žrtava, oblika iskorištavanja i broja osumnjičenih osoba. Iako postoje objektivni razlozi za te nepodudarnosti[111], potrebno je naglasiti obvezu država članica da pravodobno razmjenjuju relevantne informacije i podatke s Europolom.

3.3.2. Kazneni progoni i osuđujuće presude

Povećao se ukupan broj pojedinaca koji su kazneno gonjeni i osuđeni za trgovinu ljudima. U razdoblju 2021. – 2022. kazneno su gonjene 8804 osobe, od čega ih je 4728 osuđeno za trgovinu ljudima. Broj kaznenih progona porastao je za 35 %[112], a broj osuđujućih presuda za 57 %[113] u odnosu na prethodno izvještajno razdoblje 2019. – 2020. Građani EU-a 2022. su činili 81 % svih kazneno gonjenih pojedinaca i 74 % svih osuđenih pojedinaca. Ipak, **unatoč ukupnom porastu, apsolutni broj kaznenih progona i osuđujućih presuda i dalje je nizak**, posebno u usporedbi s brojem registriranih žrtava i osumnjičenih osoba.

Broj istraga i kaznenih progona koje koordinira Eurojust smanjuje se od 2019.[114], što može ukazivati na poteškoće ili nedostatak znanja država članica kad je riječ o upućivanju slučajeva toj agenciji EU-a. Razlog tomu može biti i činjenica da prikupljanje dokaza za utvrđivanje kaznenog djela kao trgovine ljudima iziskuje mnogo vremena i resursa, što može dovesti do toga da države članice daju prednost istrazi i kaznenom progonu počinitelja pod drugom kategorijom kaznenih djela.

---

[109] Uredba (EU) 2018/1862 Europskog parlamenta i Vijeća od 28. studenog 2018. o uspostavi, radu i upotrebi Schengenskog informacijskog sustava (SIS) u području policijske suradnje i pravosudne suradnje u kaznenim stvarima, izmjeni i stavljanju izvan snage Odluke Vijeća 2007/533/PUP i stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 1986/2006 Europskog parlamenta i Vijeća i Odluke Komisije 2010/261/EU (SL L 312, 7.12.2018., str. 56., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1862/oj)

[110] SIS-om upravlja eu-LISA.

[111] Registraciju žrtava u državama članicama provode razna tijela i organizacije i ona čini dio službenog prikupljanja statističkih podataka, dok Europolu slučajeve prijavljuju samo tijela za izvršavanje zakonodavstva. Nacionalna tijela za izvršavanje zakonodavstva Europolu obično ne prijavljuju domaće slučajeve nego samo slučajeve s prekograničnom dimenzijom.

[112] Riječ je o 6539 osoba u razdoblju 2019. – 2020. i 8804 osobe u razdoblju 2021. – 2022. Broj osoba koje su kaznenog gonjene nije bio dostupan za Njemačku i Italiju za cijelo razdoblje, a za Cipar za 2019. i 2020.

[113] Riječ je o 3019 osoba u razdoblju 2019. – 2020. i 4728 osoba u razdoblju 2021. – 2022. Broj osuđenih osoba nije bio dostupan za Belgiju za 2020. i 2022., a za Italiju za 2019. i 2020.

[114] Taj je broj iznosio 183 u 2019., 163 u 2020. i 140 u 2021., dok su 2022. zabilježena 122 nova slučaja trgovine ljudima i njih 113 u 2023.

Neke države članice provele su mjere za povećanje učinkovitosti kaznenog progona u obliku osposobljavanja, objave smjernica i utvrđivanja ujednačenih praksi[115]. Na razini EU-a **Fokusna skupina specijaliziranih tužitelja** od svojeg se osnutka sastala tri puta u izvještajnom razdoblju (jednom godišnje)[116], a sastancima su supredsjedali Eurojust i koordinatorica EU-a za suzbijanje trgovine ljudima. Na sastancima su se okupili tužitelji iz država članica i trećih zemalja kako bi nadogradili stručno znanje i ojačali pravosudnu suradnju u borbi protiv trgovine ljudima radi izrabljivanja radne snage, seksualnog iskorištavanja i iskorištavanja zamjenskog majčinstva, posebno kad je riječ o digitalnim i financijskim istragama. O osposobljavanju tužitelja i sudaca raspravljalo se i u prisutnosti CEPOL-a i Europske mreže za pravosudno osposobljavanje.

3.4. Pružanje pomoći i zaštite žrtvama te njihova rana identifikacija

Direktivom o suzbijanju trgovanja ljudima predviđa se pristup usmjeren na žrtve, rodna pitanja i djecu od kojeg koristi imaju najranjivije osobe, kao što su među ostalim osobe s invaliditetom i migranti. **Izmijenjenom Direktivom** uvodi se niz noviteta koji znatno **pridonose zaštiti prava žrtava**. Njome se države članice među ostalim obvezuje na to da uspostave nacionalne mehanizme upućivanja, koji bi trebali tvoriti transparentan, pristupačan i usklađen okvir kojim se olakšava i unapređuje upućivanje žrtava na nadležne nacionalne organizacije i tijela. Mehanizam upućivanja trebao bi se primjenjivati na sve žrtve i na sve oblike kaznenih djela trgovine ljudima, uzimajući u obzir specifičnu individualnu ranjivost žrtava. Nadalje, države članice dužne su odrediti kontaktnu točku za prekograničnu upućivanje žrtava. Izmijenjenom Direktivom propisuje se obveza država članica da osiguraju da žrtve trgovine ljudima mogu ostvariti svoje pravo na traženje međunarodne zaštite ili jednakovrijednog nacionalnog statusa. Države članice stoga moraju osigurati da se sustav pomoći žrtvama trgovine ljudima i postupci azila međusobno nadopunjuju, a ne isključuju. Mehanizmi upućivanja moraju funkcionirati u suradnji s tijelima za azil kako bi se pomoć, podrška i zaštita pružile žrtvama trgovine ljudima kojima je potrebna i međunarodna zaštita.

Dok se Direktiva o suzbijanju trgovanja ljudima odnosi na posebne potrebe žrtava trgovine ljudima, **Direktiva o pravima žrtava**[117] glavni je horizontalni instrument za prava žrtava koji se primjenjuje na žrtve svih kaznenih djela. Na temelju detaljne ocjene pravila Unije o pravima žrtava i njihove provedbe Komisija je 12. srpnja 2023. predložila reviziju Direktive o pravima žrtava[118]. Cilj je tog prijedloga dodatno ojačati prava žrtava u EU-u, uključujući prava najranjivijih žrtava, kao što su žrtve trgovine ljudima. Pregovori među suzakonodavcima trenutačno su u tijeku. Nadalje, Komisija nastavlja raditi na provedbi **Strategije EU-a za prava žrtava (2020. – 2025.)**[119] i već je provela većinu svojih horizontalnih mjera.

Osim toga, u **Direktivi (EU) 2024/1385 o suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u obitelji**[120] potvrđuje se da je kazneno djelo trgovine ljudima u svrhu seksualnog iskorištavanja oblik nasilja nad ženama. Posebne mjere prevencije, zaštite i potpore

[115] Hrvatska, Mađarska.
[116] Sastanci su održani 14. lipnja 2022., 28. i 29. lipnja 2023. te 26. i 27. lipnja 2024.
[117] Direktiva 2012/29/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2012. o uspostavi minimalnih standarda za prava, potporu i zaštitu žrtava kaznenih djela te o zamjeni Okvirne odluke Vijeća 2001/220/PUP (SL L 315, 14.11.2012., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2012/29/oj).
[118] COM(2023) 424 final.
[119] COM(2020) 258 final.
[120] Direktiva (EU) 2024/1385 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. svibnja 2024. o suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u obitelji (SL L, 2024/1385, 24.5.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1385/oj).

predviđene u Direktivi o suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u obitelji dopunjuju mjere utvrđene u Direktivi 2011/36/EU.

Komisija je 23. travnja 2024. donijela **Preporuku o integriranim sustavima za zaštitu djece**[121]. Cilj joj je podržati države članice u razvoju i jačanju sustava za zaštitu djece u skladu s potrebama djece i u njihovu najboljem interesu. Komisija preporukom posebno potiče koordinaciju među tijelima na raznim razinama, stručnjacima iz raznih sektora te međunarodnim organizacijama i organizacijama civilnog društva. Svi ti subjekti za zaštitu djece moraju surađivati kako bi na dosljedan i sustavan način štitili djecu od svih oblika nasilja (fizičkog i mentalnog, među ostalim od nasilja u digitalnom svijetu), što uključuje trgovinu ljudima.

Osim informacija o zakonodavnom okviru, agencije EU-a izvijestile su o mjerama koje su provele u području rane identifikacije i zaštite žrtava. Agencija Europske unije za azil (EUAA) nastavila je pružati osposobljavanje tijelima država članica za azil i prihvat i drugim dionicima koji djeluju u njihovo ime. Fokus tog osposobljavanja bio je, među ostalim, na sprečavanju trgovine ljudima podučavanjem službenika i drugih relevantnih subjekata o tome kako utvrditi rizike i čimbenike poticanja i privlačenja trgovine ljudima i o tome kako komunicirati s potencijalnim žrtvama, među ostalim putem digitalnih kanala[122]. I Agencija za europsku graničnu i obalnu stražu (Frontex) održala je razne aktivnosti osposobljavanja namijenjene službenicima graničnog nadzora te je razvila suradnju s prijevozničkim poduzećima i poduzećima za kratkoročno iznajmljivanje smještaja[123]. U okviru te suradnje poduzeća će biti pozvana da se pridruže Frontexovim aktivnostima osposobljavanja, konkretno informativnim seminarima o tome kako privatni sektor može pružiti potporu tijelima za izvršavanje zakonodavstva.

Na nacionalnoj razini sve države članice navele su mjere kojima osiguravaju da se svim identificiranim žrtvama pruža pomoć, podrška i zaštita, uzimajući u obzir rodno specifične potrebe i potrebe djece. Među tim je mjerama strukturirana suradnja sa zračnim prijevoznicima i zračnim lukama, koja uključuje osposobljavanje članova osoblja zračnih prijevoznika[124]. Uspostavljena je i bilateralna suradnja u konkretnim područjima, kao što je suradnja Njemačke i Bugarske u području upućivanja žrtava izrabljivanja radne snage. Nadalje, države članice osigurale su dodatna sredstva za poboljšanje neformalnih ili formalnih nacionalnih mehanizama upućivanja[125] ili za uspostavu posebnih skloništa za žrtve trgovine ljudima, uključujući posebna skloništa za muškarce[126]. Naposljetku, nekoliko država članica ojačalo je pravnu pomoć koja se pruža žrtvama u dobivanju naknade te je izradilo brošure i smjernice[127]. Nekoliko država članica[128] omogućilo je dodjelu naknade žrtvama trgovine ljudima u iznosu od 250 EUR do 65 000 EUR za tjelesne ozljede, materijalnu štetu, uključujući neisplaćene plaće, i moralnu štetu.

[121] Preporuka Komisije (EU) 2024/1238 od 23. travnja 2024. o razvoju i jačanju integriranih sustava za zaštitu djece u najboljem interesu djeteta (SL L, 2024/1238, 14.5.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2024/1238/oj).
[122] Doprinos EUAA-e.
[123] U aktivnostima Frontexa sudjelovali su UBER, Airbnb i udruženja iz željezničkog sektora.
[124] Austrija, Latvija, Poljska, Rumunjska i Nizozemska.
[125] Finska.
[126] Bugarska, Hrvatska, Danska, Francuska, Irska, Latvija, Mađarska, Nizozemska, Poljska, Portugal, Španjolska.
[127] Austrija, Belgija, Irska, Mađarska.
[128] Belgija, Nizozemska, Slovačka, Italija, Rumunjska, Finska.

Organizacije civilnog društva isto su tako ponudile čitav niz usluga pravnog savjetovanja za potencijalne žrtve trgovine ljudima i pružale zaštitu, sklonište, medicinsku, psihološku i psihijatrijsku podršku te obrazovanje.

3.5. Međunarodna dimenzija

Partnerstva s trećim zemljama i međunarodnim organizacijama neophodna su za borbu protiv transnacionalnih kriminalnih mreža koje se bave trgovinom ljudima. Omogućuju utvrđivanje zajedničkih problema i rješenja za koja je potrebna snažnija suradnja i zajedničko djelovanje. Državljani trećih zemalja čine 54 % žrtava u EU-u, što pokazuje promjenu u odnosu na prethodne godine. U 2022. udio žrtava iz trećih zemalja činio je 63 %. To je povećanje vjerojatno povezano s većim brojem slučajeva trgovine ljudima koji uključuju migrante, migracijskim tokovima i/ili poboljšanjem u otkrivanju žrtava migranata zbog veće informiranosti o trgovini ljudima i većeg broja istraga.

Vanjska dimenzija dodatno je ojačana tijekom izvještajnog razdoblja: politike za suzbijanje trgovine ljudima uključene su u mjere za borbu protiv krijumčarenja migranata, u proces proširenja sa zemljama kandidatkinjama ili potencijalnim zemljama kandidatkinjama i u dijaloge o ljudskim pravima, sigurnosti i migracijama s trećim zemljama te u niz instrumenata vanjske politike i u operativnu suradnju s partnerskim zemljama.

Međunarodnoj dimenziji bili su posvećeni i polugodišnji sastanci Mreže nacionalnih koordinatora i izvjestitelja EU-a održani 25. i 26. travnja 2023.[129] te 2. i 3. prosinca 2024.[130] Kao nastavak na rasprave sa sastanka 25. i 26. travnja 2023. Europska migracijska mreža provodi istraživanje s ciljem analize politika za suzbijanje trgovine ljudima oblikovanih s trećim zemljama. Tema sastanka 2. i 3. prosinca 2024., uključujući zajedničku sjednicu s Platformom civilnog društva EU-a za borbu protiv trgovine ljudima, bila je veza između trgovine ljudima i migracija, uključujući krijumčarenje migranata. Jedna je sjednica posvećena prevenciji i zaštiti osoba koje bježe od vojne agresije na Ukrajinu.

Trgovina ljudima usko je povezana s **krijumčarenjem migranata** jer migranti ili njihove obitelji često završe u dužničkom ropstvu kako bi platili krijumčarima, što dovodi do iskorištavanja. Migrante se može i krijumčariti radi iskorištavanja. Stoga je pri razmatranju mjera za suzbijanje trgovine ljudima u kontekstu nezakonitih migracija potrebno uzeti u obzir i zakonodavne, operativne i financijske mjere povezane s borbom protiv krijumčarenja migranata[131]. Predviđeno je da u operativnim aktivnostima EMPACT-a za borbu protiv krijumčarenja migranata i trgovine ljudima sudjeluje nekoliko trećih zemalja[132]. Među tim aktivnostima su i one koje se primarno bave nekima od glavnih područja izvan EU-a ili zemljama podrijetla žrtava i trgovaca ljudima identificiranih u EU-u.

Nadalje, 28 studenog 2023. Komisija je predstavila paket za borbu protiv krijumčarenja migranata koji se sastoji od prijedloga nove direktive o utvrđivanju minimalnih pravila za

[129] Meeting of the EU Network of National Rapporteurs and Equivalent Mechanisms against trafficking in human beings – European Commission (europa.eu).

[130] EU Network of National Coordinators and Rapporteurs and EU Civil Society Platform join efforts against trafficking in human beings – European Commission.

[131] Izvješće Europolova Europskog centra za borbu protiv krijumčarenja migranata (EMSC) za 2024. uključuje najnovije trendove u krijumčarenju migrantima i trgovini ljudima te opis trenutačnog kriminalnog okruženja. Tackling threats addressing challenges - Europol's response to migrant smuggling and trafficking in human beings in 2023 and onwards.pdf.

[132] Maroko, Tunis, Gambija, zapadna i srednja Afrika, Turska, zapadni Balkan, Albanija, Moldova, Pakistan.

sprečavanje i suzbijanje olakšavanja neovlaštenog ulaska u Uniju, tranzita njome i boravka u njoj[133], od prijedloga Uredbe o unapređenju policijske suradnje i Europolove uloge u borbi protiv krijumčarenja migranata i trgovine ljudima[134] te od poziva na djelovanje u okviru globalnog saveza za borbu protiv krijumčarenja migranata. Prijedlog direktive uključuje otegotnu okolnost za kaznena djela krijumčarenja koja su uključivala ili imala za posljedicu iskorištavanje. Prijedlogom uredbe jača se uloga Europskog centra za borbu protiv krijumčarenja migranata u okviru Europola kako bi se izgradili dodatni kapaciteti za prekogranične istrage krijumčarenja migranata i trgovine ljudima. Time se nastoji poboljšati međuagencijska suradnja, ojačati koordinacija na razini EU-a utvrđivanjem posebnih strateških zadaća, poboljšati razmjena informacija s agencijom, ojačati resursi država članica za sprečavanje i suzbijanje tih kaznenih djela i unaprijediti Europolova potpora putem operativnih radnih skupina i raspoređivanja za operativnu potporu. Suzakonodavci raspravljaju o tim prijedlozima.

Zabrinuta zbog nezapamćeno visokog rizika od trgovine ljudima nakon početka agresivnog rata Rusije protiv **Ukrajine** 24. veljače 2022., koordinatorica EU-a za suzbijanje trgovine ljudima razvila je **Zajednički plan za borbu protiv trgovine ljudima**[135]. Provedba Plana pridonijela je sprečavanju tog kaznenog djela i omogućila da broj istraga potvrđenih slučajeva trgovine ljudima ostane malen. Brz i učinkovit odgovor na tu kriznu situaciju potaknuo je izmjenu članka 19. izmijenjene Direktive, kojim se predviđa uspostava planova za odgovor na krizne situacije kako bi se spriječila opasnost od trgovine ljudima u slučaju izvanrednih situacija velikih razmjera. Ranjivost osoba koje bježe od ratne agresije znatno je smanjena i aktivacijom **Direktive o privremenoj zaštiti**, kojom je zajamčena neposredna zaštita i pristup pravima u EU-u[136]. Na temelju prijedloga Komisije Vijeće je odlučilo produljiti tu zaštitu do ožujka 2026.[137]

U 2022. ukrajinski državljani bili su druga najveća skupina državljana trećih zemalja među žrtvama trgovine ljudima registriranima u EU-u (421 žrtva). Od toga ih je 85 % bilo izloženo izrabljivanju radne snage, a 13 % seksualnom iskorištavanju. Države članice i Europol potvrdili su da su istrage povezane s tim ukrajinskim žrtvama pokrenute u EU-u i prije početka općeg agresivnog rata i/ili da su povezane sa žrtvama koje su se već nalazile u EU-u. Međutim, to potvrđuje da je rizik trgovine ljudima za ukrajinske državljane, uključujući osobe koji bježe od općeg agresivnog rata, i dalje visok, kao i da ga Europol mora pomno pratiti uz potporu Ukrajine te da zahtijeva neprekidnu provedbu Zajedničkog plana za borbu protiv trgovine ljudima.

Operativna prekogranična suradnja s Ukrajinom već je pojačana uz potporu agencija EU-a. Ukrajina 2024. sudjeluje u 19 operativnih aktivnosti EMPACT-a. Europol je 2023. koordinirao trodnevni hakaton u čijem su fokusu bile internetske kriminalne aktivnosti u koje su uključene ukrajinske žrtve, a u ožujku 2024. 11 zemalja pokrenulo je operativnu

[133] Prijedlog DIREKTIVE EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA o utvrđivanju minimalnih pravila za sprečavanje i suzbijanje olakšavanja neovlaštenog ulaska u Uniju, tranzita njome i boravka u njoj (COM(2023) 755 final) EUR-Lex – 52023PC0755 – HR – EUR-Lex (europa.eu).

[134] Prijedlog UREDBE EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA o unapređenju policijske suradnje u području sprečavanja, otkrivanja i istrage krijumčarenja migranata i trgovine ljudima te o unapređenju Europolove potpore sprečavanju i borbi protiv takvih kaznenih djela i o izmjeni Uredbe (EU) 2016/794, EUR-Lex – 52023PC0754 – HR – EUR-Lex (europa.eu).

[135] An Anti-Trafficking Plan to protect people fleeing the war in Ukraine – European Commission (europa.eu)

[136] Prava boravka, pristup tržištu rada, smještaj, socijalna skrb i druge vrste pomoći.

[137] Izbjeglice iz Ukrajine: Vijeće produljilo privremenu zaštitu do ožujka 2026. – Vijeće (europa.eu).

radnu skupinu za borbu protiv seksualnog iskorištavanja žena i djevojčica iz Ukrajine u EU-u čiji rad koordinira Europol. Europol je u svibnju 2024. podržao španjolsku nacionalnu policiju u zaustavljanju zločinačke skupine uključene u trgovinu ljudima u svrhu seksualnog iskorištavanja. Osumnjičenici su mamili ukrajinske žrtve obećanjima da će im osigurati zaštitu, financijsku potporu i zaposlenje.

U izvještajnom razdoblju Komisija i Europska služba za vanjsko djelovanje nastavile su **surađivati s ostalim glavnim zemljama podrijetla i tranzitnim zemljama žrtava i trgovaca ljudima**[138] sudjelovanjem u operativnim aktivnostima, političkim dijalozima i namjenskom financiranju. Agencije EU-a u partnerskim su zemljama provodile izgradnju kapaciteta i operativnu suradnju te pružale tehničku pomoć.

EU je u okviru instrumenta IPA III na zapadnom Balkanu financirao regionalni program za suzbijanje trgovine ljudima i krijumčarenja migranata u vrijednosti od 36 milijuna EUR. EU je u okviru Instrumenta za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju u razdoblju 2021. – 2022. dodatno ugovorio približno 84 milijuna EUR kako bi se pronašlo rješenje za sve veću uključenost organiziranih zločinačkih skupina u nezakonite migracije, što dovodi do sve veće opasnosti od trgovine ljudima na migracijskim rutama, posebno u susjedstvu EU-a.

U okviru Uzajamnog fonda EU-a za Afriku EU je od 2019. do srpnja 2024. financirao regionalni program u vrijednosti od 15 milijuna EUR za potporu sjevernoafričkim zemljama u razbijanju organiziranih kriminalnih mreža povezanih s krijumčarenjem migranata i trgovinom ljudima.

U državama Roga Afrike Instrumentom za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju trenutačno se podupiru dva velika regionalna projekta za borbu protiv trgovine ljudima i krijumčarenja, konkretno projekt „Bolje upravljanje migracijama”, čiji je cilj jačanje suradnje tijela za izvršavanje zakonodavstva, službenika graničnog nadzora / imigracijskih službenika i pružatelja usluga zaštite. Drugi program koji se financira iz tog instrumenta (iznosom od 5 milijuna EUR), Regionalni operativni centar u Kartumu (ROCK), ušao je u drugu fazu 2022. Cilj mu je smanjiti broj slučajeva trgovine ljudima i krijumčarenja migranata u istočnoj Africi i poboljšati zaštitu žrtava. Komisija je 7. svibnja 2024. objavila novi poziv na podnošenje prijedloga u kojem je kao jedan od ciljeva utvrđeno i suzbijanje trgovine ljudima te je namijenila 15 milijuna EUR za uspostavu zajedničkih operativnih partnerstava radi provedbe projekata za borbu protiv krijumčarenja migranata u trećim zemljama[139].

Zapadna Afrika i dalje je ključna regija podrijetla i tranzitna regija za migrante koji nezakonito stižu u EU srednjosredozemnom rutom i atlantskom/zapadnosredozemnom rutom. EU podupire zajednička operativna partnerstva kako bi povećao odgovornost, učinak i dugoročnu održivost nastojanja naših partnera u Côte d'Ivoireu, Gvineji, Mauritaniji i Gambiji (posebno ona koja se financiraju u okviru FUS-a). EU je 7. ožujka 2024. s Mauritanijom pokrenuo partnerstvo i dijalog o migracijama, koji obuhvaćaju i teme trgovine ljudima i krijumčarenja. Osim toga, rizici od kriminalnih aktivnosti koje utječu na razvoj i sigurnost, posebno u najpogođenijim zemljama, ozbiljni su i dodatno ugrožavaju upravljanje i stabilnost u čitavoj regiji, ali i šire. U tom su

[138] Latinska Amerika, Nigerija, Kina, Pakistan, Maroko, Bangladeš, zapadni Balkan, Turska itd.
[139] ISF-2024-TF2-AG-COP Ažurirana verzija predloška za pozive na podnošenje prijedloga (europa.eu).

kontekstu trgovina ljudima i krijumčarenje migranata ključne komponente programâ sigurnosti u Senegalu, Gambiji i Mauritaniji.

U Aziji je uspješan projekt „Globalno djelovanje za sprečavanje i suzbijanje trgovanja ljudima i krijumčarenja migranata – Azija i Bliski istok (GLO.ACT)" završio u ožujku 2024. Jedna od komponenata programa PROTECT, „Poboljšanje upravljanja migracijama i zaštite migranata u odabranim zemljama uz Put svile", koji provodi Ured Ujedinjenih naroda za droge i kriminal (UNODC), temelji se na uspjehu i zaključcima projekta GLO.ACT i usmjerena je na suzbijanje trgovine ljudima i borbu protiv krijumčarenja migranata u Afganistanu, Pakistanu i Iraku.

U Latinskoj Americi i karipskim zemljama EU od 2020. podupire program EUROFRONT. Njegova komponenta koja se odnosi na trgovinu ljudima i krijumčarenje migranata obuhvaća četiri granična prijelaza među sedam zemalja Južne Amerike. Cilj joj je u bliskoj budućnosti provesti nacionalne akcijske planove koji su proizašli iz uspostavljenih dvonacionalnih i regionalnih mehanizama kao što su oni u Paragvaju, Brazilu ili Ekvadoru. EU podupire i program EL PAcCTO protiv transnacionalnog organiziranog kriminala i njegove specijalizirane mreže za policijsku suradnju u području suzbijanja trgovine ljudima i krijumčarenja ljudi.

Na globalnoj razini sredstvima iz Instrumenta za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju (5 milijuna EUR) pokreće se projekt „Promicanje djelovanja i suradnje među zemljama na svjetskoj razini u borbi protiv trgovine ljudima i krijumčarenja migranata (PACTS)". Taj će program podupirati suradnju jug-jug i ima izraženu komponentu angažiranja osoba koje su prethodno bile žrtve.

Nadalje, EU je nastavio blisko surađivati s **međunarodnim i regionalnim organizacijama** aktivnima na tom području[140], među ostalim u okviru Međuagencijske koordinacijske skupine protiv trgovine ljudima (ICAT). Nastavio je i svoju suradnju s Vijećem Europe i njegovom Skupinom stručnjaka za suzbijanje trgovine ljudima (GRETA).

Na nacionalnoj razini države članice pridonijele su jačanju odnosa s trećim zemljama i međunarodnim organizacijama, među ostalim informativnim kampanjama, osposobljavanjem (uključujući ono za osoblje konzulata), operativnom suradnjom tijela za izvršavanje zakona i pravosudnih tijela, razmjenom informacija i najboljih primjera iz prakse, tehničkom pomoći i namjenskim financiranjem[141]. Na primjer, Italija je sklopila bilateralne sporazume ili protokole sa zemljama podrijetla ili tranzitnim zemljama žrtava trgovine ljudima, konkretno s Nigerijom, Libijom i Egiptom, radi olakšavanja izravne razmjene informacija. Ured nacionalnog izvjestitelja u Portugalu izradio je tečajeve osposobljavanja u suradnji s tuniskim vlastima u razdoblju 2021. – 2023.

4. ZAKLJUČCI

[140] Ured Ujedinjenih naroda za droge i kriminal (UNODC), Međunarodna organizacija za migracije (IOM), Agencija UN-a za izbjeglice (UNHCR), Međunarodni centar za razvoj migracijske politike (ICMPD) i Organizacija za europsku sigurnost i suradnju (OESS).

[141] Danska, Estonija, Finska, Francuska, Irska, Italija, Litva, Mađarska, Malta, Nizozemska, Poljska, Portugal, Rumunjska, Slovenija, Španjolska i Švedska.

Složenost trgovine ljudima i dalje zahtijeva **sveobuhvatan odgovor** koji uključuje niz subjekata na nacionalnoj, europskoj i međunarodnoj razini i traži odgovarajuće kapacitete i resurse te funkcionalan mehanizam za koordinaciju.

Kako bi se osigurali odgovarajući pravni i operativni odgovori i odgovori politike, **EU je pojačao svoje politike za suzbijanje trgovine ljudima.** Strategija EU-a za suzbijanje trgovine ljudima čini pouzdan okvir s konkretnim mjerama koje su već provedene ili su u tijeku. Izmijenjenom Direktivom o suzbijanju trgovanja ljudima dodatno se jača pravni odgovor na to kazneno djelo uvođenjem novih oblika iskorištavanja, strožih kazni, strožih pravila za borbu protiv trgovine ljudima, među ostalim na internetu, i ojačanih odredaba o pomoći i zaštiti žrtava. Osim toga, pravni okvir u izvještajnom je razdoblju znatno ojačan i brojnim drugim novim zakonima i instrumentima EU-a.

Na nacionalnoj razini države članice poduzele su mjere za koordinaciju i jačanje mjera za suzbijanje trgovine ljudima, među ostalim na temelju novih ili ažuriranih nacionalnih akcijskih planova i strategija, koje pridonose sveobuhvatnom pristupu borbi protiv tog kaznenog djela.

Unatoč napretku u pravnom i operativnom okviru i okviru politike, porastao je broj registriranih žrtava trgovine ljudima i dalje su prisutna neka poznata problematična područja, a pojavljuju se i novi problemi, među ostalim **novi oblici iskorištavanja**. Osim toga zabilježene su i **promjene trendova** kao što je porast izrabljivanja radne snage i prisilnog kriminala, potvrđene i na svjetskoj razini[142], te promjene u strukturi državljanstva žrtava trgovine ljudima, koje su većinom bile izvan EU-a. Na te je izazove potrebno hitno odgovoriti kako bi se razbio poslovni model trgovaca ljudima. **Kriminalne mreže koje predstavljaju najveću prijetnju** uključene su u trgovinu ljudima i ostvaruju **golemu dobit** od tog kaznenog djela, koje je često povezano s **drugim kriminalnim aktivnostima**. **Broj kaznenih progona i osuđujućih presuda i dalje je nizak** u usporedbi s brojem osumnjičenih osoba, a izrečene **kazne** često su blage jer se progon vrši pod drugim kategorijama kaznenih djela, a ne za trgovinu ljudima. Prikupljanje dokaza iziskuje mnogo vremena i resursa i često se temelji isključivo na svjedočenjima žrtava. Sve češće odvijanje tog kaznenog dijela **na internetu** i dalje je problematično, a to bi u budućnosti mogla pogoršati umjetna inteligencija.

Središnja baza EU-a za suzbijanje trgovine ljudima podupirat će provedbu Strategije i pravnih odredaba, razmjenu najboljih primjera iz prakse, poticanje dijaloga među stručnjacima za suzbijanje trgovine ljudima i osiguravanje boljeg razumijevanja određenih koncepata, definicija i zahtjeva.

Nova strategija EU-a za suzbijanje trgovine ljudima temeljit će se na trenutačnoj strategiji i pridonijet će odgovaranju na nove izazove nakon 2025. Ta nova strategija bit će ekvivalent na razini EU-a nacionalnim planovima za suzbijanje trgovine ljudima koje države članice u skladu s izmijenjenom Direktivom moraju donijeti do 15. srpnja 2028. Strategija EU-a pridonijet će dosljednom preusmjeravanju prioriteta sa sprečavanja na osuđivanje uz pristupom usmjeren na žrtve u cijelom EU-u, a to će se postići suradnjom s partnerima izvan EU-a i na svjetskoj razini.

[142] 2024 Global Report on Trafficking in Persons